

Autoimunitní fenomény u chronických zánětů jater

T. Fučíková

Chronické záněty jater – vývoj terminologie

- Chronická hepatitida 1947 (Kalk, laparoskopie)
západní Evropa, později Amerika a Anglie
Hypergamaglobulinemická purpura –1950
Chronická hepatitis mladých žen (Waldenstrom)
Chronická hepatitis s hirsutismem, artritidami,
obezitou, amenorhoe 1955, 1956 (Kunkel, Bearn)
LE fenomen u chronické virové hepatitidy 1955
(Joske)

Chronická onemocnění jater –vývoj terminologie

Lupoidní hepatitida 1956 (Mackay)

Chronické onemocnění jater mladých osob 1956
(Bern, Slater)

- Chronické onemocnění jater u žen v menopauze 1957 (Caltan, Vesin, Bodin)
- **V terminologii chronických hepatitid 50 názvů 1974 (Desmet)**

Chronická onemocnění jater – vývoj terminologie

- 1968 Evropská společnost pro studium jater dělení na morfologickém podkladě
- Chronická perzistující hepatitida (stabilizovaná) zánětlivý infiltrát v portál.polích, minim tvorby vaziva
- Chronická aktivní hepatitida – **progresivní**
- **agresivní (autoimunitní)**
zánětlivý infiltrát, nekrózy, fibroproduktivní aktivita

Chronická aktivní hepatitida

- Výskyt : u VHB, VHC, Wilsonovy choroby, po léčích, alkoholu, defektu alfa1 antitrypsinu, autoimunitní
- tvořila „mírnou“ formu mezi perzistující a agresivní (později autoimunitní) hepatitidou.
- v našich geografických podmínkách nejčastější, zatímco ve skandinávských a anglosaských zemích zřetelně vyšší výskyt a asociace se systémovým onemocněním

Serologické autoimunitní fenomény u jaterních chorob (Thomas1992)

ANA, SMA, ASGr,LMA, dsDNA, AMA

• Výskyt   nad 50%   30-50%   10-30%

Akutní VH   ASGr   ssDNA   LMA

CHB   AGPr   LMA

Autoimunitní   ANA,SMA
AMA

PBC   AMA(M2)   SMA,ANA

Léková   LKM,AMA

Dělení chronických hepatitid 1994

- Chronická hepatitis B
- Chronická hepatitis C
- Chronická hepatitis D (G)
- Autoimunitní hepatitis
- Kryptogenní chronická hepatitis
- Chronická poléková hepatitis
- Wilsonova choroba, defekt alfa1 AT, PBC,PSC
- Překryvné syndromy

Diagnostická kritéria chronických hepatitid

- Klinický obraz (hepatomegalie, ikterus, splenomegalie, ascites)
- Biochemický nálezn – jaterní soubor, koagulopatie, autoimunitní cytopenie
- Virologické vyšetření – VHB, VHC, VHD,
- Morfologie – jaterní biopsie
- Serologické autoimunitní znaky
- Typizace HLA (HLA –A1-B8-DR3, DR4, C4A, C4B)

Autoimunitní fenomen nebo autoprotilátka

- Má význam patogenetický ?
- Je diagnosticky cenná? Specifická pro zvažované onemocnění?
- Má prognostický význam ?

Autoprotilátky patogeneticky významné

- Proti receptorům:

ASGp (asialoglykoproteinový receptor)

- Proti enzymům :

UDP glukuronyltransferáza	LKM 3
UGA –serin tRNA komplex	SLA/LP
CYP (cytochrom P 450)	LKM 1 - CYP2D6, LKM 2 – CYP2C9
(foramimo-transferáza cyklodeamináza)	LC1

Terčové antigeny u hepatitid

CYP2A6

CYP1A2-LMA

VHC

Hydralazin.h

**Cytochrom
P 450**

CYP2E1 halotan.h

CYP2D6

CYP3A1

AIH II

LKM1

h. po antikonvulsivech

CYP2C9 - LKM 2

h. polékové

LKM –1

Cytochrom 540

CYP 2D6

257-260

321-351

373-389

419-429

6 aminokyselových sekvencí identických

S IEP 175 - Immediate Early Protein

HSV

LKM - 1

- 3/4 nemocných AIH 2 má protilátky proti
- sekvenci 257-260
- CYP 2D6 je enzymatický systém metabolizující léky, 1.fáze detoxikace
- 1/10 kavkazské populace má nízkou nebo žádnou aktivitu CY 2D6, tzv. pomalu metabolizující. Nevyvinou proto také protilátky LKM-1

Patogenetický význam autoprotilátek

ASGP-r – jaterně specifický membránový antigen
exprimován zejména periportálně
zodpovídá za internalizaci asialoglykoproteinů
u 88 % pacientů s AIH
hladina koreluje s aktivitou choroby
předpokládá se jejich přímá účast v patogenezi
choroby

Patogenetický význam autoantilátok

LKM-1 typická ? autoantilátka pro AIH 2 typu (CYP2D6), VHC

Váže se přímo na hepatocyt s následnou lýzou a aktivací jaterních T lymfocytů s následným rozvojem autoimunitní reakce zprostředkované T i B lymfocyty

LKM-2 Typická u některých léky indukovaných hepatitid (CYP2C9)

LC-1 –vymizí po IS terapii, při exacerbaci znovu

Patogenetický význam autoprotilátek

LKM-3 samostatně nebo s anti-LKM-1 v 5-10 %
u AIH 2 typu

Cílový antigen – UDP-glukuronyltransferáza

- **SLA/LP** diagnosticky cenný u AIH I typu

v kombinaci s ANA/SMA nebo samostatně

Cílový antigen - komplex UGA-serin s tRNA

Současně uznávané serologické autoimunitní fenomény

- **Orgánově nespecifické
autoprotilátky:**

**ANA, SMA, AMA, ENA (SS/A,SS/B)
RF, ANCA, APLA,**

Autoprotilátky obecně doporučované v diagnostice hepatitid

- AIH I.typ ANA, SMA
- AIH II.typ LKM1
- Doporučovaná další :
- SLA/LP pANCA
- LKM1 LKM2
- PBC AMA (M2)
- PSC pANCA

Výskyt ANA a SMA,ANCA,ACLA u autoimunitní hepatitidy a VHC

AIH 1 :		Hepatitis C :	Kontroly:
ANA	25%	25%	16%
SMA	6%	6%	10%
ANA,SMA	50%		
pANCA	90%	55 %	
	Zachou 2004		Lenzi 2004
• ACLA	39%	19%	1%
	Liaskos 2004		

Závislost ANA na aktivitě histologické a biochemické

- Chronická hepatitis aktivní 15%
- Přejchod v cirhozu stabilizovanou 10%
- Stadium cirhozy – autoimunitní 31%
- Stadium cirhozy - dekompenz. 17%
- PBC 13%

počet vyšetřených 382, Fučíková 1985

Závislost SMA na histologii a biochemické aktivitě

- Chronická hepatitis aktivní 22%
- Přejchod v cirhozu stabilizovanou 9%
- Cirhoza aktivní (autoimunitní) 38%
- Cirhoza dekompenz. 23%
- PBC 33%
- Počet vyšetřených 360, Fučíková 1985

Diagnostické závěry u chronických hepatitid

- Chronická
- Etiologie, přítomnost viremie
- Biochemická aktivita (ALT)
- Histologická aktivita (grading, staging)
- Odpověď na léčbu
- **Imunologická aktivita ? – nevyžaduje se**

Závěr hepatologa dle doporučení 1994

Příklad

- Chronická hepatitis B ve fázi virové replikace HBe a HBV DNA pozitivní s počínající cirhózou, biochemicky a histologicky značně aktivní
- Chronická hepatitis C v částečné remisi po léčbě interferonem, biochemicky inaktivní, se středně pokročilou fibrózou a trvající HC RNA pozitivitou

Zhodnocení imunologické aktivity ? Autoprotilátky? Autoimunitní fenomény?

- Imunopatologický proces nepopíratelný
- Proč není komentář vyžadován ?
- Protože : autoprottilátky nejsou patogeneticky ani prognosticky významné
- mají omezený i diagnostický význam
- Nezávisí ani na jejich titru
- Jsou to jenom autoimunitní fenomény ?

Zhodnocení serologických nálezů u chronických hepatitid imunologem

- Přítomnost autoprotilátek, autoimunitních fenoménů
- Znamky aktivace B systému jiné :
zvýšení imunoglobulinů, vysoké titry EBV
MGUS
zhodnocení komplementu (význam u cirhóz)

Zhodnocení nálezů imunologem

příklad

- Známky vysoké imunologické aktivity s přítomností protilátek (ANA,SMA, pANCA,AMA) a přítomností četných autoimunitních fenomenů (APLA, TG aj.)
- Bez známek zvýšené imunologické aktivity s normálními hodnotami imunoglobulinů a bez přítomnosti autoimunitních fenomenů

Zhodnocení nálezů imunologem

příklad

- **Známky výrazné polyklonální aktivity**
(vysoké hodnoty imunoglobulinů, vysoké titry EBV protilátek, MGUS) s četnými autoimunitními fenomény (pozitivní autoprotilátky)
- Známky sekundární deprese v ukazatelích buněčné imunity**
- Známky iatrogenní suprese (snížení CD19, IgG)**

Primární biliární cirhóza a sklerozující cholangitida

Hojný výskyt orgánově nespecifických
autoimunitních fenomenů : pANCA, ANA,
ENA, Tg, APLA, RF, GPCA

Autoprotilátky :

AMA/M2 - PBC

E2 podjednotka pyruvátdehydrogenázového
komplexu

pANCA - PSC

Pomocná vyšetření komplexní !

Autoimunitní fenomény

Nemají patogenetický ani diferenciálně diagnostický význam

V současnosti jsou dostupná vyšetření dif.dg.cenných autoprotílátek
(proti intracelulárním enzymům)

Nejčastějším prokazovaným autoimunitním fenomenem jsou ANA

Autoimunitní fenomény

- Jsou adaptační snahou imunitního systému o překonání infekce
preadaptivními mechanizmy
(přirozené autoproti látky)
- Nemusí vést k onemocnění
- Výskyt autoproti látek proti intracelulárním enzymům nelze považovat za autoimunitní fenomen

Co indikovat u chronických hepatitid

- „Cluster“ autoprotilátek:
  - ANCA, SMA –f aktin, ANA, AMA
  - LKM 1(SLA/LP, LC-1)
  - IgG, IgA, IgM, C3,C4, PEG
  - Protilátky proti EBV
  - Dle možností – APLA, GPCAb,TG,TPO

Závěr

- Autoprotilátky orgánově nespecifické u chronických hepatitid
- NEMAJÍ : patogenetický význam
- prognostický význam
- omezený diagnostický
- Jsou ale varovným signálem možné další autoimunitní indukce jiného poškození

T lymfocyty

Zatím nemůžeme u hepatologů očekávat žádné uznání - oprávněně

Děkuji za pozornost

